

Het verzamelen en gebruik van zonnedauw

door G. Houtman

Op uitnodiging van een oud-leerling, J. Bindt, thans veehouder te Oostzaan en dijkgraaf van de Oostzanerpolder, maakte ik in de vorige zomer een tocht per schouw door het Oostzanerveld, ten noord-westen van Zaandam. Als landbouwonderwijzer heb ik vroeger met die weiden rond Oostzaan veel te maken gehad. Bijna alle toekomstige veehouders bezochten mijn cursus en ook de examens 'Goed melken' werden in dit gebied afgenomen. Het was een prachtige tocht, rustig varend tussen de uitgestrekte weiden met de vele schapen en zwartbonte koeien. Volgens mijn gastheer wordt dit weidegebied bedreigd. De veehouderij is in dit vaargebied economisch zeer moeilijk, zodat jongeren hier het veehouderbedrijf onder die omstandigheden niet meer willen uitoefenen. Er zijn nog maar enkele oudere boeren die hun koeien en schapen hier met de schouw heenbrengen en zo ook verweiden, op tijd hooien en op deze manier dit weidegebied vol vogels in stand houden. Tijdens de vaartocht bezochten we ook enige stukken weiland, die aangekocht waren door het Staatsbosbeheer. Deze weiden worden te weinig gebruikt, zodat er veel riet en ander opslag in komt. Gaat dit zo een aantal jaren door dan verdwijnt de open weide.

Op één van deze weiden gingen we aan land. Daar vonden we Ronde zonnedauw (*Drosera rotundifolia*) en daardoor kwam er een gesprek over dit plantje. Mevrouw Buis-Bindt, die de

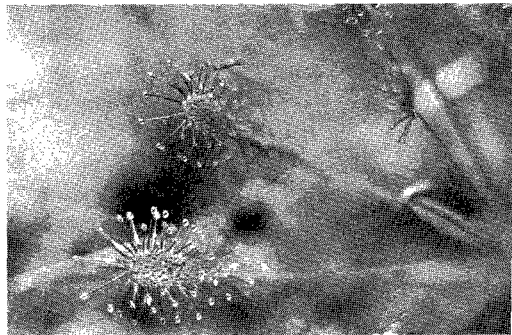
tocht meemaakte, vertelde dat ze tot voor twintig jaar, met vergunning van de eigenaren, op verschillende weilanden zonnedauw had geplukt. Zij deed dit om af en toe een zakcentje te verdienen. Tot 1960 werd in de omgeving van Oostzaan nog veel *Drosera* geplukt. Er waren ongeveer tien mensen die zonnedauw verzamelden en er zelfs dagwerk van maakten. Ze zochten vooral in de rietwallen en in dicht gegroeide sloten. Laarzen waren bij dit werk noodzakelijk. Zocht men een dag lang, dan had men 's avonds, behalve een gekraakte rug, ook soms nog een daggeld verdiend. Men kon op één dag met hard werken zoveel plantjes verzamelen, dat deze één kilo droog materiaal opleverden. Dit bracht dan f 25,- à f 30,- op. Er was een inkoper in Oostzaan, die de gedroogde plantjes weer door verkocht aan een handelaar in Rhenen. Hoe het dan verder ging wist Mevrouw Buis niet. Men moest niet te vroeg plukken. Juni was de beste tijd, dan bloeiden de plantjes. Dit was van belang omdat de bloeistengeltjes meer drooggewicht aanbrachten dan de blaadjes. In huis moesten de plantjes gedroogd worden, niet in de zon. Schimmel mocht er niet in voorkomen, want dan was de partij waardeloos.

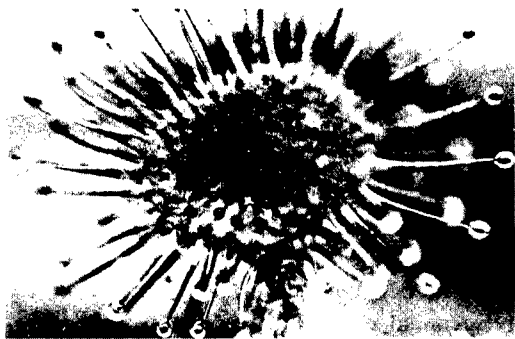
Zonnedauw komt nu rond Oostzaan niet meer zoveel voor als vroeger. Ook is het plukken van alle soorten *Drosera* in ons land verboden. Na 1960 is er geen zonnedauw meer in het Oostzanerveld verzameld.

Ronde zonnedauw (dia's van R. Wellner)

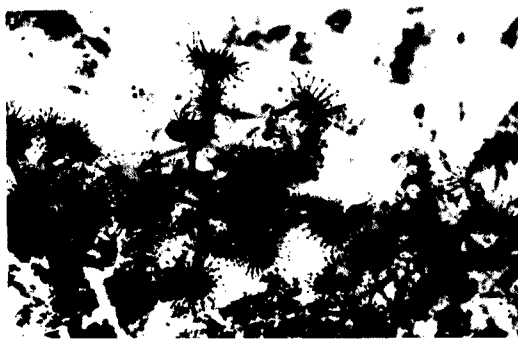

Kleine zonnedauw

Ronde zonnedaauw, blad (dia: F. Siemensma)

Ronde zonnedaauw (dia: G. Houtman)

De toepassing

Ik heb er diverse boeken op nageslagen om aan de weet te komen waarom zonnedaauw zo gezocht is als geneeskrachtige plant. Eerst raadpleegde ik 'Die Neue Heilmethode, Lehrbuch der naturgemäßen Heilweise, der Gesundheitspflege und der naturgemäßen Heilweise', door M. PLATEN, uitgegeven in 1907 door het Deutsche Verlagshaus Bong & Co, Berlin. Drie dikke banden met 600 ouderwetse afbeeldingen, 62 kleurplaten en 10 uitslaanbare platen. Een standaardwerk, om te smullen voor aanhangers van de natuurgeneeswijze. Bij mij staan ze ongebruikt in de kast.

In Band I zijn diverse hoofdstukken over geneeskrachtige planten, o.a. 'Das Pflanzenheilverfahren- Phytotherapie' met 5 kleurplaten, waarop telkens 9 goede afbeeldingen van planten. In 31 met kleine letters bedrukte bladzijden wordt van zeer veel planten opgegeven de pluktijd, welk deel van de plant nuttig is, hoe het middel wordt toe bereid en waartegen en hoe het moet worden toegepast. Voor *Drosera rotundifolia* vond ik het volgende: Pluktijd juni, de kruidachtige delen, uitpersen, sap op de bijt- of steekwond sprenkelen en dan verbinden. Ook nog: het kruid uittrekken in wijn en 10-40 druppels innemen tegen 'Keuchhusten'. In het pas verschenen boek 'De grote kruiden apotheek' van LEX OVEREYNDER wordt Zonnedaauw niet behandeld. Meer gegevens vond ik in 'Kruidengids. Herkennen, verzamelen, gebruik' door Ingrid Gabriel, oorspronkelijk in het Duits uitgegeven als 'Die farbige Kräuterfibel', een uitgave van Zomer & Keu-

ning Boeken B.V., Wageningen, 1970. 9e druk, 178 blz. met veel afbeeldingen, gedeeltelijk in kleur. Aan de 1½ blz. gewijd aan *Drosera* ontleen ik het volgende:

'Drogerij: Herba Droserae, Herba Rorellae of Herba Roris Solis (de gehele plant). In de handel vindt men voornamelijk *D. madagascariensis* uit tropisch Afrika onder de naam *D. longifolia* en *D. intermedia*.

Bestanddelen: Een enzym, na verwant aan pepsine, dat eiwit kan verteren, verder organische zuren zoals citroen-, mieren-, azijn- en appelzuur en wat etherische olie.

Toepassing: In de 13e eeuw bereidden de alchimisten uit de zonnedaauw een geneesmiddel tegen de tering. Ook nog in de 18e eeuw kunnen we in de kruidenboeken opgaven in deze richting vinden. Tegenwoordig wordt de zonnedaauw gebruikt bij kinkhoest, astma en het 's morgens braken van zwangere vrouwen; ook geeft men het om de maag aan te sterken. Thee bereidt men door 1 g kruiden te overgieten met 2 kopjes kokend water; grotere hoeveelheden zijn schadelijk. Het sap van de zonnedaauw doet melk stremmen'. Tot zover INGRID GABRIEL.

Tot slot: Hoeveel zonnedaauw zal er nog gebruikt worden als geneesmiddel en om hoeveel kilogram gedroogd materiaal gaat het dan?

Adres van de schrijver: